

”I was saved by God to make America great again”

Kansalaisuskonnon rakentuminen presidentti Donald Trumpin virkaanastujaispuheissa

Iisa Lemminkäinen

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, uskontotiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2025

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, uskontotiede

Iisa Lemminkäinen

”I was saved by God to make America great again”; Kansalaisuskonnon rakentuminen presidentti Donald Trumpin virkaanastujaispuheissa

Sivumäärä: 28

Kandidaatintutkielma käsittelee Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpin virkaanastujaispuheita vuosilta 2017 ja 2025. Tutkielma tarkastelee, miten virkaanastujaispuheissa rakennetaan kansalaisuskontoa ja siihen liittyviä keskeisiä teemoja. Kansalaisuskonnon rakentumista tutkitaan erityisesti sen kautta, miten eri ryhmiä määritellään osaksi kansakuntaa ja millaisin keinoin presidentti Donald Trump rakentaa itsestään kuvaa suurmiehenä ja pelastajahahmona. Lisäksi tutkimus keskittyy analysoimaan korkeamman voiman merkitystä ja uskonnon paikkaa osana virkaanastujaispuheita. Tämän tutkimuksen keskeisiä teoreettisia käsitteitä ovat kansalaisuskonto, kansakunta, kansallisuus ja patriotismi. Aineistoa analysoidaan teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä, sillä aiemmin muodostuneet käsitteet ja teoriat koskien kansalaisuskontoa ohjaavat aineiston analysointia. Tutkielmassa myös paikannetaan virkaanastujaispuheiden teemoja osaksi laajempaa yhteiskunnallista kontekstia. Kandidaatintutkielman tavoitteena on luoda kokonaiskuvaa siitä, miten kansalaisuskontoa rakennetaan presidentti Donald Trumpin virkaanastujaispuheissa sekä siitä, millaisia merkityksiä kansalaisuskonnolla on Yhdysvaltojen presidentin virkaanastujaispuheissa nykypäivän kontekstissa.

Avainsanat: kansalaisuskonto, virkaanastujaispuhe, kansakunta, kansa, kulttuurisodat, patriotismi, uskonto Yhdysvalloissa

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen aihe ja lähtökohdat	1
1.2	Kulttuurinen repeämä ja kulttuurisodat	2
1.3	Tutkimuskysymys	4
1.4	Aikaisempi tutkimus	4
1.5	Kansalaisuskonto	5
1.6	Aineisto ja menetelmät	8
1.7	Tutkimusetiikka	9
2	Analyysi ja tulkinta	10
2.1	Kansa ja kansakunta	10
2.2	Suurmies- ja pelastajanarratiivi	13
2.3	Korkeampi voima ja uskonnon paikka	16
3	Johtopäätökset	20
	Lähteet	22
	Aineisto	22
	Tutkimuskirjallisuus	22

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen aihe ja lähtökohdat

Yhdysvaltain poliittista järjestelmää hallitsee käytännössä kaksi suurta puoluetta, demokraatit ja republikaanit. Viime vuosina politiikka on muuttunut entistä polarisoituneemmaksi: esimerkiksi väestötausta, uskonto ja aatemaailma vaikuttavat entistä voimakkaammin yksilöiden poliittisiin kantoihin ja vastakkainasettelut eri ryhmien välillä ovat kasvaneet. (Globalis 2025.) Poliitiikan kärjistyminen on näkynyt myös Yhdysvaltojen presidenttien virkaanastujaispuheissa, joissa tyypillisesti määritellään sekä kansakuntaan kuulumista että amerikkalaista identiteettiä. Esimerkiksi nykyisen presidentti Donald Trumpin virkaanastujaispuheessa vuodelta 2025 *nation eli kansa tai kansakunta* oli eniten käytetty käsite, se toistui puheessa peräti 17 kertaa (Kang 2025, 197–198).

Republikaanipuoluetta edustava Donald J. Trump toimi maan 45. presidenttinä vuosina 2017–2021 ja aloitti toisen presidenttikautensa tammikuussa 2025, toimien nyt Yhdysvaltain 47. presidenttinä. Presidentti Trumpin molempien kausien virkaanastujaispuheiden teemat heijastavat Yhdysvaltojen yhteiskunnallisia ilmiöitä, ja väestön kahtiajakautuneisuus ja vastakkainasettelut tulevat niissä selvästi esiin.

Tutkielmani käsittelee Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpin virkaanastujaispuheita ja erityisesti sitä, miten kansalaisuskonto rakentuu näissä puheissa. Presidentin puheet ovat poliittisten puheiden alalaji; erityisesti presidenttien virkaanastujaispuheet ovat kiinnostava tutkimuskohde, sillä ne sisältävät runsaasti retoriikan keinoja (Kokko 2012, 3–5; Lim 2002, 329). Virkaanastujaispuheet heijastavat myös laajempaa kulttuurista ja yhteiskunnallista kontekstia, sillä ne käsittelevät aikansa ilmiöitä sekä lokaalilla että globaalilla tasolla. Yhdysvaltain presidenttien puheet ovat rakentaneet narratiivia maan historiasta ja kansakunnan kehityksestä, jonka lisäksi niillä on ollut ja on edelleen merkittävä vaikutus maailmanpolitiikkaan.

Puheiden vaikuttavuutta lisää presidentin keskeinen asema Yhdysvaltain hallinnossa, sillä hän on ainoa kansallisesti valittu poliitikko, joka voi perustellusti puhua koko Yhdysvaltojen puolesta (Kokko 2012, 3; Grant 2004, 76). Lisäksi Yhdysvaltain presidentti on toimikautensa ajan valtionpäämies, jolla on merkittävät valtaoikeudet: presidentillä on keskeinen asema niin asevoimien hallinnoinnissa, toimeenpanovallassa kuin ulkopoliitikassa (Ginsberg ym. 2021, 476–477). Yhdysvaltain presidentinvaalit ovat herättäneet kansainvälistä kiinnostusta jo

vuosikymmenten ajan, ja vaaleista uutisoidaan laajasti eri puolilla maailmaa (Kokko 2017). Donald Trumpin virkaanastujaispuheet ovat siis ajankohtainen tutkimuskohde, sillä esimerkiksi puheissa käsitellyillä toimintalupauksilla on globaaleja vaikutuksia.

Vaikka tutkimuksessani käsitellyn valtion viralliset nimet ovat Yhdysvallat ja Amerikan yhdysvallat (Kielitoimiston ohjepankki), viittaan tutkimuksessani Yhdysvaltoihin myös ”Amerikka”-nimikkeellä, sillä tätä käsitettä käytetään sekä tutkimusaineistoissa että tutkimuskirjallisuudessa. Esimerkiksi presidentti Trumpin virkaanastujaispuheissa maahan viitataan toistuvasti käsitteellä ”America”, sekä maan kansalaisiin nimellä ”American”.

1.2 Kulttuurinen repeämä ja kulttuurisodat

Yhdysvaltojen kulttuurisodat liittyvät virkaanastujaispuheiden yhteiskunnalliseen ja ideologiseen taustaan. Maan on kuvattu olevan tällä hetkellä jakautuneempi kuin koskaan aikaisemmin sitten sisällissodan, sillä suurin osa myös tavallisista amerikkalaisista mieltää itsensä joko konservatiiveiksi tai liberaaleiksi (Kokko 2017). Presidentinvaalikampanjoissaan Trump on vedonnut tyypilliseen äärioikeiston ja kristillisen oikeiston arvokonsensusukseen, ja hän on onnistunut mobilisoimaan myös sellaisia kansalaisia, jotka eivät ole aiemmin äänestäneet presidentinvaaleissa. Esimerkiksi vuoden 2016 presidentinvaalien yhteydessä konservatiiviset kristityt asettuivat tukemaan republikaaniehdokasta laajemmin ja yksimielisemmin kuin koskaan aiemmin. (Ruotsila 2018, 304–305; 2024, 179.)

1960-luvulta lähtien Yhdysvalloissa on käyty kiivaita kulttuurisotia siitä, keillä on valta määrittää ”oikea” amerikkalaisuuden olemus sekä sen edellyttämät lainsäädännölliset ja institutionaaliset järjestelyt. Kulttuurisodissa konservatiivit ovat kannattaneet perinteisiä moraaliarvoja ja markkinatalousjärjestelmää, kun taas toisella puolella ovat arvoliberaalit ja arvorelativistit ovat suhtautuneet kriittisesti markkinatalousjärjestelmään ja puhuneet sosiaalipoliittisesti vahvemman valtion puolesta. Myös uskonto on merkittävässä roolissa kulttuurisodassa, sillä uskontotraditiot ovat tarjonneet erityisesti konservatiiveille pohjan totuusväittämille ja moraaliarvoille. Sen sijaan liberaalit ovat yleensä tulkinneet pyhiä kirjoituksia subjektiivisesti. Lisäksi merkittävä osa heistä ei kannata tunnustuksellista uskoa. (Ruotsila 2018, 109–111.)

Yhdysvalloissa elettiin suurten muutosten aikakautta 1960–1970-luvuilla, kun liberaalit toteuttivat suuria yhteiskunnallisia uudistuksia. Tavoitteena oli luoda rauhallinen ja turvallinen Great Society, ”suuri yhteiskunta”, jossa ei olisi etnistä, sukupuolista tai aineellista

epätasa-arvoa. Vaikka uudistukset tuottivat monia konkreettisia muutoksia, kuten naisten oikeuden aborttiin ja sosiaalietuuksien laajentamisen, esimerkiksi köyhyys ei vähentynyt juurikaan reilun kymmenen vuoden aikana. Valtiovalta rajoitti myös uskonnon roolia esimerkiksi kouluissa, sillä Korkein oikeus kielsi hartaus- ja rukoushetket kouluissa. Lisäksi etnisten ryhmien välillä oli edelleen suuria tuloeroja ja erilaiset yhteiskunnalliset levottomuudet, kuten väkivaltarikollisuus, olivat kasvussa. Tämä kulttuurinen, juridinen ja sisä- ja ulkopoliittinen myllerrys sai merkittävän osan kansakunnasta pelkäämään, että oma maa ja amerikkalainen elämäntapa ovat äärimmäisen uhattuja¹. Vastareaktionä erilaiset ryhmät ja yhteisöt organisoivat ruohonjuuritason kansalaisliikehdintää niin vetoomuksilla kuin mielenosoituksilla; myöhemmin nämä tapahtumat nimettiin kulttuurisodiksi, joita maassa käydään edelleen. (Ruotsila 2018, 112–119.) Sosiologi James D. Hunterin (2000) mukaan kulttuurisodissa on pohjimmiltaan kyse kamppailusta kansallisesta identiteetistä – siitä, miten kansakunnan menneisyys ymmärretään, millaisena se nähdään nykyisyydessä ja ennen kaikkea siitä, millainen kansakunnan tulisi olla tulevaisuudessa (Hunter 2000, 299–300).

Vaikka kulttuurisodat ovat muuttaneet muotoaan vuosikymmenten kuluessa, Yhdysvallat on ollut koko 2000-luvun ajan jyrkästi jakautunut kansakunta. Barack Obaman presidenttikausien aikana kulttuurisodat kärjistyivät niin vakaviksi, että sen molemmat osapuolet näkivät toisensa uhkana kaikelle sille, mitä Yhdysvaltojen kansakunnan tulisi edustaa. Sekä demokraatit että konservatiivit ovat onnistuneet saamaan valtaa vuorotellen poliittisella kentällä: kun kahtiajaon toinen osapuoli menestyy, se aiheuttaa voimakkaan vastareaktion toisessa. Yhdysvaltain viimeaikaiset presidentinvaalit ovat olleet niin tasaisia, että vaalit on ratkaistu vain muutaman prosenttiyksikön marginaalilla. Medialla on ollut merkittävä rooli kulttuurisodissa, sillä kamppailu median hallinnasta, tiedonvälityksestä ja viestinnästä on pohjimmiltaan kamppailua kulttuurin ja merkitysten tuottamisen sisällöstä – se on siis olennainen osa kulttuurisotia käsitteen varsinaisessa merkityksessä. (Ruotsila 2018, 266–267, 309; 2024, 221.)

Donald Trumpin populistinen ja konservatiivinen sanoma on vedonnut etenkin useissa keskilännen, etelän ja lännen osavaltioissa, ja se on saanut laajaa kannatusta erityisesti näiden alueiden pienissä kaupungeissa ja maaseudulla (Ruotsila 2018, 8). Kyseisellä

¹ Tutkimusten ja mielipidemittausten mukaan jo vuonna 1966 lähes puolet amerikkalaisista määritteli valtiovallan oman maansa hyvinvointia eniten uhkaavaksi toimijaksi (Ruotsila 2018, 116).

”ruostevyöhykkeellä” (Rust Belt) perinteinen teollisuustuotanto on vähentynyt, minkä seurauksena työttömyys on lisääntynyt. Uusia teollisuuden työpaikkoja on syntynyt rannikkoalueille ruostevyöhykkeen osavaltioiden sijaan. (Kokko 2017.) Ruostevyöhykkeen osavaltioissa on oltu pitkään tyytymättömiä Yhdysvaltain hallintoon. Trump on osannut hyödyntää tätä vaaliretoriikassaan, sillä hän on luvannut taistella liian kauan poliittisessa vallassa olleita vastaan. Lisäksi Trump on osannut korostaa poliittisissa puheissaan amerikkalaista unelmaa – näillä alueilla uskotaan edelleen vahvasti siihen, että omalla työnteolla on mahdollista saavuttaa mitä tahansa. On tärkeää huomioida, että ruostevyöhykkeen osavaltioiden asukkaat eivät kuitenkaan muodosta yhtenäistä poliittista ryhmää; heidän näkemyksensä poikkeavat kuitenkin monin tavoin suurkaupunkien liberaalimman väestön ajattelusta. (Ruotsila 2018, 16–17, 123.)

1.3 Tutkimuskysymys

Kansalaisuskonto on tutkielmani keskeinen teoreettinen käsite, johon kuuluvia teemoja jäljitän virkaanastujaispuheista. Tutkin kansalaisuskonnon rakentumista erityisesti sen kautta, miten eri ryhmiä määritellään osaksi kansakuntaa ja millaisin keinoin presidentti Donald Trump rakentaa itsestään kuvaa suurmiehenä ja pelastajahahmona. Lisäksi tutkimukseni keskittyy analysoimaan korkeamman voiman merkitystä ja uskonnon paikkaa osana virkaanastujaispuheita. Tutkimuskysymykseni siis on: Miten kansalaisuskontoa rakennetaan presidentti Donald Trumpin virkaanastujaispuheissa?

1.4 Aikaisempi tutkimus

Yhdysvaltain presidenttien puheista on tehty tutkimuksia ja analyyseja niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Trumpin virkaanastujaispuheita on tutkittu erityisesti poliittisen retoriikan ja populismin näkökulmasta, mutta uskontotieteellisestä viitekehystä tarkastelua on tehty vähemmän. Yhdysvaltojen presidenttien virkaanastujaispuheita on tutkittu esimerkiksi poliittisen puheen genrenä (Kokko 2012) ja Yhdysvaltojen presidenttien puheiden retorisia muutoksia on analysoitu hyödyntäen tietokoneavusteista sisällönanalyysiä (Lim 2002). Lisäksi on tarkasteltu Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheiden merkitystä kansallisen identiteetin rakentamisessa (Beasley 2004). Tutkimukset presidenttien puheista mahdollistavat Donald Trumpin virkaanastujaispuheiden sijoittamisen laajempaan yhteiskunnalliseen ja historialliseen kontekstiin sekä Yhdysvaltain presidenttien puheiden jatkumoon. Tämän vuoden virkaanastujaispuhe on aineistona varsin uusi. Siitä on julkaistu

lähinnä joitakin yksittäisiä analyysejä, kuten Python-ohjelmointikielen avulla tehty analyysi, jossa hyödynnetään seitsemää erilaista analyysimenetelmää (Kang 2025).

Kansakunnan merkitys ja yhteiskunnalliset ilmiöt ovat keskeinen osa Trumpin virkaanastujaispuheiden kontekstia. Yhdysvaltojen kansalaisuskonnosta ja yhteiskunnallisista teemoista on runsaasti kirjallisuutta. Markku Ruotsilan teokset *Sydänmaiden kapina: Donald Trump, amerikkalainen konservatismi ja äärioikeiston nousu* (2018) ja *Trumpin Amerikka — Yhdysvallat kulttuurisotien taistelukenttänä* (2024) kuvaavat monipuolisesti konservatismia, äärioikeiston nousua ja kulttuurisotien taustoja. Vaikka teoksissa ei suoranaisesti käsitellä Donald Trumpin virkaanastujaispuheita, ne selittävät Trumpin suosion taustatekijöitä ja toisaalta myös hänen laajaa vastustustaan. Tutkimusten ja tietokirjojen lisäksi myös ajankohtaisjournalismin alalla on esitetty kiinnostavia erittelyjä uskonnon roolista Trumpin valtakausilla. Esimerkiksi Anu Partanen (2025) on analysoinut uskonnon ja politiikan limittymistä Yhdysvaltain hallinnossa ja sitä, kuinka viime vuosina kristillinen oikeisto on vaikuttanut politiikkaan uudella tavalla.

Kansalaisuskonnosta kertovaa tutkimuskirjallisuutta on myös paljon. Olen hyödyntänyt erityisesti Robert N. Bellahin (1967) klassikkoartikkelia *Civil Religion in America*, jossa kansalaisuskontoon perehdytään erityisesti Yhdysvaltojen kontekstissa ja maan presidenttien puheiden kautta. Myös Tiina Mahlamäen (2005) väitöskirja *Naisia kansalaisuuden kynnyksellä: Eeva Joenpellon Lohja-sarjan tulkinta* ja Catherine L. Albanesen (2007) teos *America: Religions and Religion* ovat olleet hyödyllisiä ja monipuolisia kansalaisuskonnon käsittelyn näkökulmasta.

1.5 Kansalaisuskonto

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys muodostuu aineistojeni analyysissä käyttämäni keskeisistä käsitteistä ja niihin liittyvästä teoreettisesta keskustelusta. Tutkimukseni sijoittuu Yhdysvaltojen kontekstiin, jonka vuoksi pyrin määrittelemään käsitteet tähän soveltuen. Kansalaisuskonto (civil religion) on tutkimukseni keskeinen teoreettinen käsite. Se sisältää useita eri elementtejä, joista esimerkiksi kansakunta (nation), kansallisuus (nationality) ja patriotismi (patriotism) ovat teemoja, joita jäljitän aineistostani. Lisäksi suurmies- ja pelastajahahmo nousevat esiin virkaanastujaispuheissa. Tarkastelemani käsitteet ovat yhteydessä toisiinsa, jonka vuoksi ne limittyvät osin toisiinsa analyysissäni.

Uskontotieteessä termi *civil religion* käännetään yleensä kansalaisuskonnoksi (esim. Ketola, Pesonen ja Sjöblom 1997). Kansalaisuskonnon luonnetta ja merkitystä on hedelmällistä analysoida virkaanastujaispuheissa ja muissa murroskohdissa, joissa globaalit keskinäisriippuvuudet ja kansainväliset suhteet ovat mahdollisessa muutoksessa. Vaikka kansalaisuskonnon käsitteelle ei ole selvärajaista määritelmää, useita eri määrittelyitä yhdistää ajatus kansalaisuskonnosta tekijänä, joka voi selittää kansakunnan yhtenäisyyttä ja sitä, ketkä ylittäänsä katsotaan osaksi kansakuntaa. Kansalaisuskonnon käsite pohjautuu erityisesti ranskalaisen filosofi Jean-Jacques Rousseau'n poliittisen teorian määritelmään (Haberski 2012, 4). Valistusfilosofi Rousseau'n teorian perusteella kansalaisuskonto voidaan ymmärtää eräänlaisena kansakuntaa lujittavana voimana, sillä se pyrkii määrittelemään ”oikeanlaisen kansalaisuuden” ja näin ollen vahvistamaan valtion legitiimiyttä (Beiner 2011, 15). Rousseau'n määritelmän mukaan kansalaisuskonto tekee myös selvän rajan sisä- ja ulkoryhmän välille; kansakunta ymmärtää itsensä ”valittuna kansana”, jolloin siihen kuulumattomat ovat ulkopuolisia (Beiner 2011, 418–419).

Sosiologi Robert N. Bellah (1967) on luonut kansalaisuskontoa koskevan teorian, jonka avulla ilmiötä on tarkasteltu julkisen yhteiskunnan ja kansalaisuuden viitekehyksessä. Kansalaisuskonnolla on omia erityispiirteitään eri kansakunnissa, ja Bellahin määritelmä soveltuu erityisesti Yhdysvaltojen kansalaisuskonnon tutkimiseen (Mahlamäki 2005, 211–212). Bellahin mukaan kansalaisuskonnon ytimessä ovat erilaiset yleismaailmalliset ja pysyvät uskomukset, profeetat ja marttyyrit, sekä symbolit ja rituaalit, jotka ovat osittain institutionalisoitu yhteisöön (Bellah 2005 [1967], 46, 54). Erityisesti symboliikalla on ollut keskeinen merkitys Yhdysvaltain kansalaisuskonnossa jo maan varhaisilta vuosikymmeniltä lähtien. Kansalaisuskonnossa yhdistyvät kirkollinen ja kansallinen symboliikka, kuten käsitykset luvatus maasta, valitusta kansasta ja korkeammasta voimasta. Tällaiset kansalaisuskonnon valikoivat lainaukset uskonnollisesta perinteestä eivät ole näyttäneet ristiriitaisina tavalliselle amerikkalaiselle – näin ollen kansalaisuskonto on pystynyt rakentamaan vahvaa kansallista yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Bellah 2005 [1967], 49–50.)

Yhdysvalloissa kirkko ja valtio ovat institutionaalisesti erotettu toisistaan. Näin ollen kansalaisuskonnolla viitataan käsityksiin, jotka enemmistö väestöstä omaksuu. Kansalaisuskonto ei siis riipu yksilön henkilökohtaisesta vakaumuksesta. (Bellah 2005 [1967], 49–50.) Kansalaisuskonto ilmenee politiikassa monin tavoin, ja käsitteellä on keskeinen rooli poliittisessa retoriikassa. Catherine L. Albanesen (2007) mukaan kansalaisuskonto on eräänlainen uskontoon verrattava järjestelmä; sillä on oma

uskontunnustus, kansallisia pyhimyksiä, rituaaleja ja tunnistettavia symboleja, jotka ovat kaikki yhteydessä ajatukseen Yhdysvalloista valittuna kansakuntana. Yhdysvalloissa kansalaisuskonto yhdistää Amerikan historian osaksi eräänlaista uskontoa, johon ei liity kuitenkaan kuulumista organisaatioon tai muiden uskontojen poissulkemista.

Kansalaisuskonto yhdistää moninaista kansakuntaa – sitä voidaan pitää ”yhtenä yhteisenä tarinana, joka yhdistää monet yhdeksi”. (Albanese 2007, 265–266, 271). Kansalaisuskonto näyttäytyy erityisesti kansakunnan kriisiaikoina ja tiettyinä juhla-aikoina, jonka lisäksi se näkyy selvimmän esimerkiksi julkisissa puheissa (Mahlamäki 2005, 210–211).

Kansalaisuskontoa voidaan tutkia myös kansalaisten oman kokemuksellisuuden ja uskomusten kautta. Kansakunnalla voi olla esimerkiksi kansalliseen identiteettiin liittyvää erityistietoa. Kansalaisuskonnon kertomuksellisuudessa painotetaan useimmiten alkuperää, traditiota ja jatkuvuutta – tästä näkökulmasta kansallinen identiteetti on siis jotain, joka on ollut aina olemassa. Kansalaisuskonnolla on selkeä rooli niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla. Kansalaisuskonto sitouttaa kansakuntaan ja legitimoii yhteiskunnan instituutiot. (Mahlamäki 2011, 212.)

Käsitteet kansallisuus ja kansakunta kytkeytyvät toisiinsa osana kansalaisuskonnon käsitettä. Tarkastelen näiden käsitteiden tosiasiallisia merkityksiä Tiina Mahlamäen (2005) ja Catherine L. Albanesen (2007) määritelmien mukaisesti. Nämä käsitteet ovat kuitenkin prosessiluontoisia, jonka vuoksi ne eivät ole lopullisesti määriteltävissä olevia ilmiöitä. Mahlamäen mukaan kansallisuus viittaa selkeimmin kansaan kuulumiseen, jonka lisäksi kansallisuus on sekä muuttumaton että pysyvä ominaisuus. Kansallisuus ei ole kuitenkaan vain lainsäädännön rajaama oikeuksien ja velvollisuuksien konstruktio; se voidaan nähdä myös toimintana, joka vaikuttaa laajemmin yhteiskuntaan ja yksilön elämään. Kansakunta viittaa puolestaan sanan varsinaisessa merkityksessä ihmisryhmään, jota yhdistää kieli, menneisyys ja todellinen tai oletettu sukulaisuus (Albanese 2007, 266). Kansakunta voidaan ymmärtää myös sosiokulttuurisena konstruktiona, joka perustuu ajatukseen sen jäsenten perimmäisestä tasa-arvosta ja merkityksellisyydestä. Vaikka kansakunnassa on todellisia hierarkioita ja eroavaisuuksia, sen keskeisenä periaatteena on ajatus yhteisestä, kansallisesta edusta. (Mahlamäki 2005, 14–15, 160.)

Arkikielessä nationalismilla ja patriotismilla² viitataan yleensä rakkauteen ja lojaalisuuteen isänmaata kohtaan. Käsitteet eroavat kuitenkin toisistaan niin historiansa kuin merkitystensä osalta, jonka lisäksi määrittelytavat voivat vaihdella tieteenalasta riippuen. Nationalismin ideologiset juuret ovat 1700-luvun valistuksen ajan Euroopassa, missä vahvistui ajatus kansakunnasta poliittisena ja kulttuurisena yhteisönä, jota yhdistävät yhteinen kieli, kulttuuri ja etninen identiteetti. (Viroli 1997, 3–4, 18.) Jo Machiavelli (1469–1527) kuvasi patriotismia isänmaanrakkaudeksi, jossa arvostetaan yhteisiä vapauksia sekä kunnioitetaan niiden turvaamiseksi säädettyjä lakeja. Näin ollen tasavallan kansalaisella on velvoite rakastaa maataan ja asettaa sen etu henkilökohtaisten etujensa edelle. Machiavelli ymmärsi siis isänmaan palvelemisen ja sen puolustamisen yksilön korkeimpana moraalisena velvollisuutena. (Viroli 1997, 31–32.) Nykykielessä patriotismin käsite on moniulotteisempi ja avoimempi, sillä se viittaa yleisesti kansalaisten tuntemaan kiintymykseen maataan kohtaan. Nationalismin käsitteellä on puolestaan voimakkaampi yhteys poliittisiin voimatekijöihin. Patriotismia voidaan tarkastella myös uskonnon kaltaisena järjestelmänä, jossa korostuu tietty pyhittämisen mekanismi. Tällöin tietyt symbolit, arvot ja uskomukset asetetaan erilleen, pyhiksi. (Mikkola 2004, 215–216.)

1.6 Aineisto ja menetelmät

Analyysini kohteena ovat presidentti Donald Trumpin virkaanastujaispuheet vuosilta 2017 ja 2025. Vaikka en varsinaisesti tutki puheiden konventioita, kuten rakennetta, jäsentelyä tai retorisia keinoja, nämä vakiintuneet käytännöt tukevat puheiden sisältöjä ja puhujan päämääriä. Virkaanastujaispuheet ovat luonteeltaan ideologisesti värittyneitä ja ne ovat laadittu edistämään tietyn henkilön tai ryhmän tarkoitusperiä (Torkki 2006, 160–161, 245–248). Yhdysvaltojen poliittisessa kulttuurissa retoriikan asema on niin merkittävä, että se, miten viestitään, on toisinaan jopa tärkeämpää kuin se, mitä viestitään. Presidentit käyttävät puheissaan paljon abstrakteja arvoja, kielikuvia ja ilmiöiden yksinkertaistamista, sillä puheiden tarkoitus on vedota kansalaisten tunteisiin. Virkaanastujaispuheissa on myös vakiintuneita teemoja, jotka uuden presidentin odotetaan nostavan esille. Tärkeimpiä näistä ovat yhtenäisyyden korostaminen, jatkuvuuden osoittaminen ja hallinnon tulevat poliittiset linjaukset. (Kokko 2012, 26–28.)

² Suomen kielessä patriotismi voidaan kääntää myös käsitteeksi *isänmaallisuus*. Käytän tutkimuksessani sanaa patriotismi, sillä se on lähempänä aineistossani käytettyä ilmaisua *patriotism*.

Trumpin ensimmäinen virkaanastujaispuhe vuodelta 2017 oli kestoaltaan 20 minuuttia ja sen pituus on litteroituna runsaat 1400 sanaa. Toinen virkaanastujaispuhe vuodelta 2025 oli selkeästi aiempaa puhetta pidempi, sillä se oli kestoaltaan 30 minuuttia ja sen pituus on litteroituna noin 2900 sanaa. Tutkimusaineistona käyttämäni litteraatiot ovat peräisin presidentin hallinnon virallisilta sivuilta, Valkoisen talon verkkoarkistosta. Kyseisessä verkkoarkistossa on julkaistu Yhdysvaltojen presidenttien virkaanastujaispuheita kirjallisessa muodossa. Trumpin kaksi virkaanastujaispuhetta sisältävät useita samoja teemoja ja ydinajatuksia, mutta niissä on myös eroavaisuuksia.

Analysoin virkaanastujaispuheita teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla, sillä aiemmin muodostuneet käsitteet ja teoriat koskien kansalaisuskontoa ohjaavat analyysiäni. Tarkoitukseni on kuitenkin myös uusien ajattelumallien muodostaminen, jonka kautta tutkielmani tarjoaa uusia näkökulmia kansalaisuskonnon ilmiön hahmottamiseen. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus. Aiempi tieto toimii kuitenkin ensisijaisesti uusien teoreettisen näkökulmien avaajana pikemmin kuin olemassa olevien teorioiden testaamisen välineenä. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 109–110.) Analyysiä tehdessäni olen teemoitellut virkaanastujaispuheiden sisältöjä ja muodostanut niistä laajempia kokonaisuuksia. Lisäksi paikannan puheiden teemoja osaksi laajempaa yhteiskunnallista kontekstia.

1.7 Tutkimusetiikka

Tutkimusasetelmaani ei liity primaareja eettisiä haasteita, sillä tutkimusaineistoni on julkinen ja kaikkien saatavilla. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on kuitenkin tekemisissä ihmisten maailman ja sen merkitysten tulkintojen kanssa (Vakimo 2010, 95). Tutkin julkisten virkaanastujaispuheiden teemoja ja merkityksiä, joten on tärkeää tiedostaa, että puheiden sisältö on poliittisesti arvolatautunutta ja sidoksissa sekä aikaan että paikkaan. Esimerkiksi käsitteet kansakunta ja kulttuurisodat eivät ole neutraaleja, vaan ne kytkeytyvät vahvasti historiallisiin ja poliittisiin konteksteihin. Tutkimuksessani en pyri arvottamaan erilaisia näkemyksiä ja ideologioita. Sen sijaan olen kiinnostunut siitä, minkälaista todellisuutta ja kulttuurisia merkityksiä virkaanastujaispuheiden sisältö rakentaa.

2 Analyysi ja tulkinta

2.1 Kansa ja kansakunta

Kansa ja kansakunta ovat kansalaisuskonnon keskeisiä elementtejä. Trumpin virkaanastujaispuheissa kansallisuudella (nationality) viitataan Amerikan kansalaisiin (the citizens of America), jotka Trump mainitsee toistuvasti ja joille puhe on ensisijaisesti suunnattu. Kansallisuus ja kansaan kuuluminen määrittyvät yksinkertaisimmillaan maantieteellisten rajojen kautta, sillä puheissa viitataan toistuvasti liittovaltion alueellisiin rajoihin. Alueelliset rajat määrittelevät Yhdysvallat ja valtion asukkaat suhteessa muuhun maailmaan; rajat kuvataan yhtenä tärkeimmistä puolustamisen arvoisista asioista. Toisaalta maantieteellinen rajanveto ei riitä ilmentämään sitä, ketkä ovat virkaanastujaispuheiden perusteella amerikkalaisia. Esimerkiksi toisessa virkaanastujaispuheessaan Trump korostaa hallinnon epäonnistuneen kansalaistensa ja maan rajojen suojelemisessa, sillä hänen mukaansa hallinto on asettanut etusijalle laittomasti maahan tulleet henkilöt eri puolilta maailmaa. Puheiden perusteella kansaan kuulumisen edellyttää siis maantieteellisen sijainnin ohella myös muita tekijöitä.

Kansan ja kansallisuuden lisäksi virkaanastujaispuheissa toistetaan käsitettä kansakunta (nation). Kansakunta voidaan ymmärtää sosiokulttuurisena konstruktiona, jonka perimmäisenä ajatuksena on sen jäsenten tasa-arvo ja tavoitteena yhteinen, kansallinen etu (Mahlamäki 2005, 15). Yhdysvallat on etnisesti, maantieteellisesti ja uskonnollisesti monimuotoinen maa ja maahanmuutolla on ollut keskeinen rooli väestörakenteen jatkuvassa muutoksessa. Liittovaltioon kuuluu 50 osavaltiota, jotka eroavat toisistaan niin ilmastoltaan kuin kulttuurisilta erityispiirteiltään. (Ginsberg ym. 2021, 32; Globalis 2025.) Presidenttien puheiden tavoitteena on yhdistää kansalaisia heidän kulttuurisista, taloudellisista ja poliittisista eroistaan huolimatta (ks. esim. Beasley 2004). Moninaisuudestaan huolimatta maan kansalaiset kuvataan yhdenvertaisina ja puheessa keskitytään eroavaisuuksien sijasta yhtäläisyyksiin:

Whether we are black or brown or white, we all bleed the same red blood of patriots, we all enjoy the same glorious freedoms, and we all salute the same great American Flag (YouTube. CBS News 2017. [17:21].)

Trumpin ensimmäisessä virkaanastujaispuheessa maan kansalaisia katsotaan yhdistävän yhteiset vapausoikeudet, jaettu historia ja kokemus ”saman tähtitaivaan alla elämisestä”. Yleisemminkin voidaan todeta, että amerikkalaisessa kansalaisuskonnossa kansakuntaan

identifioitumista ei määritä niinkään yhteinen sukulinja, vaan ennen kaikkea kansalaisten sitoutuminen kansakunnan keskeisiin arvoihin ja uskomuksiin (Beasley 2004, 63). Näin ollen maantieteelliset rajat ja etninen tausta eivät määrittele kansakuntaan kuulumista, vaan merkityksellisempiä tekijöitä ovat esimerkiksi ymmärrys jaetusta menneisyydestä ja siitä, mikä on kansakunnalle tärkeää ja säilyttämisen arvoista. Kansalaisuskonto rakentaa yhtenäistä kertomusta kansakunnasta niin, että moninaisuudestaan huolimatta kansakunta tuntee olevansa yhtenäinen (Albanese 2007, 271).

Kansakunnan idea ja kansallinen kulttuuri rakentavat merkityksiä, jotka muodostuvat muun muassa symboleista ja representaatioista (Hall 1999, 47). Trumpin virkaanastujaispuheissa kansakuntaan identifioitumista tuetaan vahvoilla kansallisilla symboleilla, kuten Yhdysvaltojen lipulla. Lippu on voimakas kansallisen identiteetin symboli, sillä se merkitsee kansalaisilleen yhtenäisyyttä ja vapautta (Marmo 2010, 45–46). Puheissa mainitaan Amerikan lippu useita kertoja, jonka lisäksi siihen viitataan myös käsitteellä ”tähdet ja raidat” (the Stars and the Stripes). Käsitteellä tarkoitetaan lipun visuaalista ilmettä, jonka kaikki kansalaiset tietävät ja tunnistavat; lippu edustaa historiallista jatkuvuutta. Amerikan lipulla on myös virallinen asema ja se on institutionalisoitu yhteisöön, mikä lisää sen symbolista arvoa entisestään. Virkaanastujaispuheessa lippu vahvistaa kansakunnan yhtenäisyyttä ja sen jaettua menneisyyttä.

Kansakuntaan identifioidutaan siitä kertovien tarinoiden ja konstruoitujen kuvien kautta, jotka yhdistävät menneisyyden osaksi nykyhetkeä (Hall 1999, 46–47). Trumpin virkaanastujaispuheissa tätä kansakunnan jatkuvuutta rakennetaan kertomuksellisuuden avulla. Donald Trump kuvailee puheissaan Amerikkaa historian merkittävimmäksi kansakunnaksi, jonka saavutuksia ovat olleet muun muassa humanitaariset edistysaskeleet, kuten orjuuden lopettaminen, ja innovaatiot esimerkiksi avaruustutkimuksessa ja tietotekniikassa. Yhdysvaltojen erityisyyden korostamisen lisäksi Trump määrittelee todelliset amerikkalaiset ”tutkimusmatkailijoiksi, rakentajiksi, uudistajiksi, yrittäjiksi ja pioneereiksi”. Uskollisuus ja patriotismi yksilön sisäisinä ominaisuuksina eivät riitä määrittelemään ”todellista amerikkalaisuutta”, sillä kansalaisten täytyy työskennellä konkreettisesti yhteisen hyvän puolesta (Albanese 2007, 268). Kansakuntaa ja sen kansalaisia luonnehditaankin puheissa rohkeiksi, innovatiivisiksi ja dynaamisiksi; nämä toimijuutta korostavat käsitykset muovaavat määritelmää siitä, ketkä kuuluvat osaksi kansaa ja kansakuntaa.

Toisessa virkaanastujaispuheessaan Trump viittaa Yhdysvaltojen liittovaltion perustamiseen ja kansakunnan esivanhempiin. Liittovaltion perusta luotiin vuonna 1776, kun kolmetoista brittiläistä siirtokuntaa irtautuivat Englannista julistaen Yhdysvallat itsenäiseksi valtioksi. Itsenäisyysjulistuksen tavoitteena oli kansallisen yhtenäisyyden muodostaminen. Julistuksen tärkeimpiä teemoja olivat vaatimukset perusoikeuksista ”elämään, vapauteen ja onnen tavoitteluun”. (Ginsberg ym. 2021, 39–40; Globalis 2025.) Puheessa amerikkalaisia esivanhempia luonnehditaan rohkeiksi ja periksiantamattomiksi suunnannäyttäjiksi, joiden ansiosta Yhdysvaltojen liittovaltio sai alkunsa. Maan menneisyys liitetään siis osaksi sen nykyisyyttä, sillä arvot, kuten rohkeus, vapaus ja innovatiivisuus, ovat kansakunnan identiteetin perusta ja amerikkalaisuuden ”ydin”. Näin ollen ajallisista muutoksista ja globalisaation vaikutuksista huolimatta amerikkalaisen identiteetin perustan ajatellaan olevan suhteellisen pysyvä, sillä käsitykset kansakunnan luonteesta ovat säilyneet sen varhaisilta vuosikymmeniltä lähtien.

Kansaan ja kansakuntaan kuulumista voidaan tarkastella myös kansakuntapuheen käsitteen kautta. Kansakuntapuheeseen sisältyvät tavat, joilla julkisessa keskustelussa puhutaan esimerkiksi kansakunnasta ja kansasta. Pertti Alasuutari (1999) jakaa kansakuntapuheen rutiininomaiseen ja refleksiiviseen luokkaan. Refleksiivinen kansakuntapuhe on analyysini kannalta merkityksellinen, sillä Alasuutarin mukaan sitä tuotetaan tietoisesti ja tarkoituksenmukaisesti perustelemaan esimerkiksi asioiden tilaa tai ehdotettua toimintalinjaa. Tähän puhetapaan kuuluvat myös viittaukset nationalismiin ja patriotismiin, kun puhuja arvioi, tukee tai kritisoi jotakin ilmiötä. (Alasuutari 1999, 38.) Trumpin virkaanastujaispuheissa tuotetaan refleksiivistä kansakuntapuhetta rakentamalla tulkintaa siitä, mitkä ovat kansakunnan toiveet ja tarpeet. Virkaanastujaispuheissa kritisoidaan erityisesti maan aiempaa hallintoa, jonka kuvataan epäonnistuneen kansalaistensa etujen suojelemisessa ja amerikkalaisten vapausihanteiden ylläpitämisessä.

Molemmissa virkaanastujaispuheissa Trumpin lupaukset ja tavoitteet liittyvät konkreettisiin asioihin, jotka vaikuttavat amerikkalaisten arkipäiväiseen elämään. Trumpin puheet resonoivat siis tavallisten kansalaisten tuntoihin ja odotuksiin. Hän asettaa tavoitteikseen muun muassa autoteollisuuden elvyttämisen, turvalliset naapurustot, työllisyyden lisäämisen ja toimivan terveydenhuollon ja infrastruktuurin. Puheissa korostetaan, että kaikki tehdyt päätökset tulevat hyödyttämään ensisijaisesti amerikkalaisia ja ne perustuvat terveeseen järkeen (common sense) ja oikeamielisyyteen (righteous). Nämä tavoitteet ovat tärkeä osa kansakunnan hyvinvointia, jonka edellytyksenä on kaikkien kansalaisten tarpeista

huolehtiminen (Mahlamäki 2005, 15). Virkaanastujaispuheissa refleksiivinen kansakuntapuhe rakentaa käsitystä siitä, keitä ovat ”tavalliset amerikkalaiset” ja millaiset asiat määrittelevät heidän hyvinvointiaan. Puheissa korostetaan erityisesti työväenluokan, keskiluokan ja teollisuuskaupunkien asukkaiden merkitystä osana kansakuntaa ja ylipäättään ruohonjuuritason merkitystä kansan hyvinvoinnin perustana:

we are one nation – and their pain is our pain. Their dreams are our dreams: and their success will be our success. We share one heart, one home, and one glorious destiny (Youtube, CBS News 2017. [8:58].)

Refleksiiviselle kansakuntapuheelle tyypillisesti Trump tukeutuu argumenteissaan myös patriotteihin ja patriotismiin useamman kerran. Patriotismi-käsitteen käyttö on retorisesti tehokkaampaa ja enemmän tunteisiin vetoavaa, sillä nationalismi-sanan käyttö voisi toimia ennemminkin kansakuntaa erottelevana tekijänä (ks. esim. Viroli 1997). Puheissa patriootit kuvataan isänmaalleen uskollisina henkilöinä, ja heidän ansiostaan nykypäivän amerikkalaisilla on laissa määritellyt oikeudet ja vapaudet. Trump kuvailee Amerikan historian patriotteja monimuotoiseksi ryhmäksi, johon kuuluivat esimerkiksi maanviljelijät, sotilaat ja tehdastyöntekijät; heitä yhdisti intohimo ja rakkaus Amerikkaa kohtaan, minkä ansiosta kansakunta on selvinnyt kaikista vastoinkäymisistä, kuten maailmansodista.

Virkaanastujaispuheissa konstruoitu amerikkalainen patriotismi korostaa myös pyhittämisen mekanisme, jossa tietyt uskomukset, arvot ja symbolit saavat pyhän merkityksen (Mikkola 2004, 216). Puheissa esimerkiksi kansakunnan perustavanlaatuiset ominaisuudet, kuten periksiantamattomuus ja rakkaus omaa maataan kohtaan, kuvataan loukkaamattomina ja tietynlaisen pyhän oikeutuksen saavina. Mikäli näitä perustavanlaatuisia ominaisuuksia ei kunnioiteta tai niitä loukataan, kansakunnalla on oikeus puolustautua. Patriotismi ja erityisesti sen pyhittämisen mekanismi tarjoavat kansalaiselle merkityksen palvelu ja edistää kansakunnan etua sekä kokemuksen oman maan ja sen menneisyyden erityisyydestä. Patriootit ja patriotismin henki toimivat puheissa kansakuntaa yhdistävänä voimana, ja niillä halutaan korostaa ”tavallisten amerikkalaisten” merkitystä ja toimijuutta.

2.2 Suurmies- ja pelastajanarratiivi

Donald Trumpin virkaanastujaispuheissa rakennetaan narratiivia suurmiesten ketjusta ja määritellään käsitystä amerikkalaisten suurmiesten ominaisuuksista. Toisessa virkaanastujaispuheessaan Trump nimeää kaksi amerikkalaista suurmiestä: Martin Luther Kingin (1929–1968) ja presidentti William McKinleyn (1843–1901). Sekä King että

McKinley kuuluvat Yhdysvaltain kansalaisuskonnon pyhimyksiin ja suurmiehiin, sillä he ilmentävät kansalaisuskonnon ihanteita (Albanese 2007, 270). Hän viittaa Martin Luther Kingin kuuluisaan kansalaisyhteiskuntaan ”I have a dream” (1963), jossa King korostaa muun muassa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja yhtenäisen kansakunnan periaatteita. Trump lupaa puheessaan jatkaa tämän unelman toteuttamista – osallistaen koko kansakunnan tämän tavoitteen toteuttamiseen käyttämällä paljon ”me”-muotoa.

Puheessaan Trump viittaa presidentti McKinleyhin ”todellisena liikemiehenä”, jonka esimerkillinen taloudellinen osaaminen mahdollisti Panaman kanavan rakentamisen. Suurmiehet esitetään siis aikaansaavina johtajina, joita yhdistää tavoitteellisuus kansakunnan yhtenäistämässä ja sen lujittamisessa. Trump paikantaa itsensä osaksi näiden suurmiesten jatkumoa, sillä hän korostaa jatkavansa heidän kunniallista työtään kansakunnan yhdistäjänä. Yhdysvaltojen kontekstin ohella Trump asemoi itsensä merkittäväksi kansainväliseksi toimijaksi, sillä puheessaan hän ilmaisee pyrkivänsä lopettamaan ja ennaltaehkäisemään kansainvälisiä konflikteja.

Vuoden 2024 presidentinvaalikampanjan aikana Donald Trump joutui kahden salamurhayrityksen kohteeksi. Ensimmäisellä kerralla luoti aiheutti lievän haavan korvaan, kun taas toisella kerralla välikohtaus ehdittiin estämään. (Haukka 2024; Leppänen 2024.) Puheessaan Trump liittyy nämä tapahtumat osaksi suurmiesnarratiiviaan:

Just a few months ago, in a beautiful Pennsylvania field, an assassin’s bullet ripped through my ear. But I felt then and believe even more so now that my life was saved for a reason. I was saved by god to make America great again (YouTube. CNN 2025. [6:40].)

Trumpin puheessa rakentuu narratiivi, jossa hänen pelastumisellaan on suurempi tarkoitus: hän uskoo saaneensa Jumalalta mandaatin suojella ja johtaa kansakuntaa. Tämän lisäksi Trump kuvaa kuluneita vuosiaan politiikassa erityisiksi ja poikkeukselliseksi: toisessa virkaanastujaispuheessaan hän korostaa kohdanneensa ”enemmän haasteita kuin yksikään toinen presidentti koko Amerikan liittotasavallan aikana”. Erich Auerbach (1992) on kuvannut, kuinka Vanhan testamentin kertomuksissa Jumalan valitsemien yksilöiden elämää kuvataan kehityskaaren muodossa; he muovautuvat vähitellen Jumalan ohjauksessa elämänsä aikana (Auerbach 1992, 35–36). Erityisesti toisessa virkaanastujaispuheessaan Trump rakentaa itsestään kuvaa samanlaisena Jumalan valittuna, jota Jumala sekä koettelee että ohjaa. Menneisyyden tapahtumien kuvailu poikkeuksellisina ja erityisinä muodostaa keskeisen osan puheessa rakentuvasta suurmiesnarratiivista.

Kuolemaan ja uhrautumiseen liittyvät kuvaukset vakiintuivat sisällissodan myötä osaksi Yhdysvaltain kansalaisuskontoa erityisesti presidenttien julkisten puheiden kautta.

Esimerkiksi Yhdysvaltain presidentti Abraham Lincolnia (1809–1865) on kuvattu Jumalan valituksi, ”marttyyripresidentiksi”, jota koeteltiin useilla eri tavoilla. (Bellah 2005 [1967], 47–48.) Virkaanastujaispuheissaan Trump ei ainoastaan asemoidu kansakunnan johtajaksi, vaan myös sen puolesta uhrautuvaksi ja siihen syvästi sitoutuneeksi:

I am with you, I will fight for you, and I will win for you (YouTube. CNN 2025. [28:14].)

Suurmiesnarratiivin rakentamisen tueksi puheissa kuvataan suurmiehen vastavoimia eli kansakunnan menestystä uhkaavia tekijöitä. Nämä vastavoimat voidaan kategorisesti jakaa sisäiseen ja ulkoiseen viholliseen. Molemmissa virkaanastujaispuheissa kritisoidaan erityisesti Washingtonin poliittista eliittiä eli kansakunnan sisäistä vihollista – heidän menestyksensä ei ole heijastunut tavallisten amerikkalaisten elämään. Puheissa luodaan siis voimakasta vastakkainasettelua tavallisen kansan ja poliittisen eliitin välille; eliitin kuvataan ”menestyneen” ja ”kukoistaneen” samaan aikaan, kun tavalliset kansalaiset ovat menettäneet työpaikkojaan ja kokeneet turvattomuutta. Trump rakentaa itsestään kuvaa kansakunnan pelastajahahmona, joka lupaa tuoda muutoksen kansalaisten tyytymättömyyteen ja epätoivoon. Sekä ensimmäisessä että toisessa puheessa virkaanastujaisseremonia kuvataan kansakunnan merkittävänä käännekohtana – valta on nyt palautettu takaisin Amerikan kansalle.

Erityisesti ulkoisen viholliskuvan rakentamisen tarkoituksena on yhdistää Amerikan kansakuntaa, sillä se erottaa kansakunnan muista ja luo yhtenäisyyttä. Kansallinen identiteetti ei siis liity ainoastaan jaettuihin uskomuksiin, vaan myös tietynlaisiin yhtenäisiin tunteisiin kansakunnan erityislaatuisuudesta (Beasley 2004, 50). Trumpin virkaanastujaispuheissa kansakunnan ulkoisiin vastavoimiin kuuluvat erityisesti radikaali islam ja ulkomaalaiset terroristijärjestöt, sillä Trump herättää kuulijoissaan tunteita korostamalla näiden uhkaavan Yhdysvaltojen menestystä ja turvallisuutta. Erityisesti ensimmäisessä virkaanastujaispuheessaan Trump korostaa kansainvälisen yhteistyön keskeistä roolia kansakunnan puolustamisessa ja turvallisuuden takaamisessa.

Toisaalta Trumpin puheessa kansainväliselle yhteistyölle ja avunannolle asetetaan ehtoja, jotka pohjautuvat ”Amerikka ensin” -ajatteluun. Näin ollen yhteistyön tulee perustua vastavuoroisuuteen ja Yhdysvaltojen on asetettava oma etunsa ensisijaiseksi. Puheissaan

Trump toivoo siis kansainvälistä yhteistyötä, mutta samalla hän nimeää muut kansakunnat Yhdysvaltojen menestystä uhkaaviksi tekijöiksi. Hän painottaa, että maan tulee harjoittaa protektionismia suojellakseen taloutta ja työpaikkoja. Kuvaukset sekä ulkoisista että sisäisistä vastavoimista vahvistavat Donald Trumpin toimijuutta tunteita herättävänä suurmiehenä, jonka tehtävänä on määritellä kansakunnan edut ja toimia niiden mukaisesti.

2.3 Korkeampi voima ja uskonnon paikka

Yhdysvaltojen perustuslain mukaisesti kirkko ja valtio on erotettu toisistaan. Tästä huolimatta uskonnolla on seremoniallinen merkitys amerikkalaisessa yhteiskunnassa, sillä lähes poikkeuksetta Yhdysvaltain presidentit ovat viittaneet Jumalaan ja korkeampaan voimaan juhlallisissa puheissaan. Presidenttien puheissa kristilliset viittaukset ja niiden moninaisuus kuvaavat kansakunnan perustavanlaatuisia arvoja ja uskonnon merkitystä julkisissa puheissa. Viittaukset Jumalaan sijoittuvat tyypillisesti puheen alku- tai loppuosaan muodostaen ikään kuin symbolisen kehyksen puheen konkreettisemmille osille. (Bellah 2005 [1967], 41–42.) Trumpin virkaanastujaispuheiden kontekstissa korkeampaan voimaan viitataan useassa kohdassa: puheissa on yhteensä viisi viittausta Jumalaan. Molemmat virkaanastujaispuheet päättyvät viittaukseen Jumalan siunauksesta, joka vahvistaa uskonnon seremoniallista ja symbolista merkitystä. Ensimmäisessä virkaanastujaispuheessaan Trump legitimoi kansakunnan erityisaseman ja yhtenäisyyden viittaamalla Jumalan tahtoon:

The Bible tells us, "how good and pleasant it is when God's people live together in unity" (Youtube, CBS News 2017. [14:50]).

Most importantly, we are protected by God (Youtube, CBS News 2017. [15:38]).

Viittaus Raamattuun sitoo puheen nimenomaan juutalais-kristilliseen perinteeseen. Puheissa ei kuitenkaan suoraan viitata mihinkään tiettyyn uskontokuntaan, sillä Trump käyttää puheissaan sanaa *God* ('Jumala') ilman tarkentavia ilmaisuja. Myös edeltävien presidenttien virkaanastujaispuheissa Jumalaan on viitattu useimmiten yleisellä tasolla ilman kristillisyyteen sidoksissa olevia viittauksia. Tämä käytäntö on saanut alkunsa Yhdysvaltain ensimmäisen presidentin, George Washingtonin (1732–1799), virkaanastujaispuheesta, jossa viitattiin Jumalan ja Amerikan kansakunnan väliseen merkitykselliseen suhteeseen (Beasley 2004, 48). Myöhemmin muun muassa presidentti John F. Kennedy (1917–1963) on korostanut puheissaan yleisluontoisesti Jumalaa katolilaisuudestaan huolimatta. Bellahin analyysin mukaan Kennedy ei halunnut puhua henkilökohtaisesta vakaumuksestaan, vaan hän viittasi Jumalaan yleisluontoisesti korostaakseen kansakunnan yhteistä hengellisyyttä ja

yhtenäisyyttä. (Bellah 2005 [1967], 41–42.) Trumpin puheiden kontekstissa viittaukset Jumalaan edustavat ennen kaikkea jatkumoa presidenttien virkaanastujaispuheiden vakiintuneessa retoriikassa. Yleismaailmalliset ilmaisut vetoavat monimuotoiseen kuulijakuntaan ja korostavat kansakunnan yhtenäisyyttä.

Jumalaan viittaaminen liittyy myös amerikkalaisen kansalaisuskonnon symbolisiin ja raamatullisiin arkkityyppeihin, kuten ”valittuun kansaan” (Bellah 2005 [1967], 54). Kuvaukset Yhdysvaltojen kansakunnasta valittuna kansana pohjautuvat erityisesti ilmeisen kohtalon aikakauteen (the era of manifest destiny) 1800-luvun jälkipuoliskolle. Tällöin korostui ajatus Yhdysvalloista Jumalan valitsemana kansakuntana, jolla on luonnollinen oikeutus alueelliseen laajentumiseen sekä velvollisuus toimia esikuvana muille kansakunnille. (Albanese 2007, 128–129, 268.) Trumpin virkaanastujaispuheissa amerikkalaiset rinnastetaan Raamatun valittuun kansaan eli Israelin kansaan, jota Jumala suojelee ja johdattaa. Narratiivia valitusta kansasta rakennetaan kansakunnan esimerkillisyyttä ja erityisyyttä korostamalla, sillä Trump kuvailee Yhdysvaltoja ”historian mahtavimmaksi sivilisaatioksi”.

Virkaanastujaispuheiden raamatullisia viittauksia voidaan tarkastella myös Raamatun kertomusten luonteen kautta. Erich Auerbachin (1992) mukaan Raamatun kertomuksille on luonteenomaista, että niillä on jokin piilotettu merkitys ja syvempi tarkoitus. Lisäksi Raamattu pyrkii eräänlaiseen herruuteen ja saavuttamaan valta-aseman; sen kertomukset on tarkoitettu liitettäväksi osaksi lukijan omaa elämää, jolloin yksilö voi tuntea olevansa osa sen maailmanhistoriallista rakennusta (Auerbach 1992, 33). Trumpin virkaanastujaispuheissa Amerikan kansakunta ja sen historia liitetään osaksi Raamatun maailmanhistoriallista kertomusta hyödyntämällä valitun kansan arkkityyppejä. Toisessa virkaanastujaispuheessa kuvataan kansakunnan esivanhempien vaeltaneen tuhansia maileja karussa erämaassa. Heidän periksiantamattomuutensa ja rohkeutensa johti lopulta erilaisiin saavutuksiin, kuten miljoonien ihmisten pelastamiseen hirmuvallalta ja miljardien nostamiseen köyhyydestä. Kansakunnan menestyksen kuvataan toimivan esimerkkinä muulle maailmalle; valitun kansan narratiivin mukaisesti Amerikan kansakunnan tehtävänä on johdattaa ja opastaa myös muita kansoja. Bellahin mukaan valitun kansan arkkityyppi vahvistaa kansakunnan jatkuvuutta ja se on syvästi juurtunut amerikkalaisiin uskomuksiin (Bellah 2005 [1967], 46). Virkaanastujaispuheissa korkeampi voima legitimoii ideologiset tekijät, ja poliittiset linjaukset saavat näin pyhän oikeutuksen.

Mircea Eliaden (1993) mukaan useissa perinteisissä maailmankuvissa ajallisuus ymmärretään syklisenä. Sykli alkaa aina harmonisesta kulta-ajasta, jonka jälkeen yhteiskunta alkaa vähitellen rappeutua. Kulta-aika voidaan kuitenkin palauttaa – toisin sanoen toistaa – esimerkiksi rituaalien ja myyttien avulla. (Eliade 1993, 95–96, 109–111.) Kun teoriaa sovelletaan virkaanastujaispuheiden kontekstiin, Trump viittaa uudemmassa virkaanastujaispuheessaan kansakunnan kulta-ajan (golden age) alkamiseen. Kansakunnan kulta-ajan alkaminen yhdistyy puheessa ennen kaikkea lupaukseen siitä, että amerikkalaiset ja heidän etunsa asetetaan tästä eteenpäin etusijalle. Alkavaan kulta-aikaan liitetään myös amerikkalaisten toimijuus maailmanrauhan luomisessa ja sotien päättämisessä. Kulta-aikana kansakunnalla on siis tietty, suurempi tarkoitus opastaa muita yhteiskuntia ja toimia niille esimerkkinä. Ajatus tällaisesta kansakunnan erityisluonteesta, ”valitun kansan” ominaisuuksista, kuuluu kansalaisuskonnon tematiikkaan (Bellah 2005 [1967], 50).

Bernard Barber (1941) liittää kulta-ajan käsitteen messiaaniseen liikkeeseen, sillä messiaan tehtävänä on tuoda kulta-aika ja julistaa se saapuvaksi lähitulevaisuudessa. Kulta-ajan saapumiseksi ihmisten täytyy palata ”alkuperäiseen” elämänmuotoonsa. Näin ollen tyylit ja tavat, jotka ovat syntyneet toisen kulttuurin vaikutuksesta, täytyy hylätä. Messiaanisessa opissa korostuu myös ajatus siitä, että messiaalla on valta palauttaa merkitykselliset asiat, joiden menettäminen on aiheuttanut nykyisen kurjuuden. (Barber 1941, 663–664.)

Virkaanastujaispuheissa Trump kritisoi useita kertoja sitä, että Yhdysvallat on asettanut muiden maiden edut toistuvasti omiensa edelle; kulta-ajan saapumiseksi Yhdysvaltojen täytyy alkaa suojella omia etujaan. Puheissa kuvattu protektionismi ei ole siis ainoastaan talouspolitiikkaa, vaan se vetoaa kuulijoiden ja kansalaisten tunteisiin ja moraaliin. Näin ollen talouden suojeleminen näyttäytyy osana puheissa kuvailtua moraalista velvollisuutta palauttaa valta Amerikan kansalle.

Jumala toimii kansakunnan olemassaolon korkeimpana oikeuttajana ja selityksenä sille, miksi kansakunnalla on erityisasema. Yleisesti amerikkalaisessa yhteiskunnassa suvereniteetti kuuluu kansalle; lopullisen suvereniteetin katsotaan olevan kuitenkin Jumalalla niin implisiittisesti kuin eksplisiittisesti (Bellah 2005 [1967], 42). Tämä ajatus on ollut läsnä jo maan ensimmäisistä vuosista lähtien. Sen katsotaan motivoineen Yhdysvaltojen perustajia toteuttamaan Jumalan tahtoa maan päällä sekä kollektiivisella että yksilöllisellä tasolla. Puheissaan Trump kiittää useasti häntä äänestäneitä amerikkalaisia, ja erityisesti toisessa virkaanastujaispuheessaan hän antaa erityiskiitoksensa muun muassa latinalaisamerikkalaisille äänestäjilleen ”hämmästyttävän suuresta tuesta ja luottamuksesta”. Vaalivoitto on siis osoitus

siitä, että Yhdysvaltain kansa on antanut hänelle mandaatin edustaa liittovaltiota. Hän kuitenkin painottaa pelastuneensa salamurhayritykseltä Jumalan tahdosta ja näin ollen saaneensa mandaatin viime kädessä Jumalalta. Julkisissa puheissa uskonnollinen ulottuvuus lisää poliittisen vallan merkitystä ja oikeutusta (Bellah 2005 [1967], 43). Näin ollen puheissa vedotaan Jumalaan ja Jumalan tahtoon erityisesti silloin, kun Trump haluaa korostaa erityistä rooliaan ja mandaattiaan kansakunnan johtajana. Ajatus korkeammasta voimasta liittyy siis kiinteästi suurmies- ja pelastajanarratiiveihin.

3 Johtopäätökset

Tutkimukseni tavoitteena on ollut luoda kokonaiskuvaa siitä, miten kansalaisuskontoa rakennetaan presidentti Donald Trumpin virkaanastujaispuheissa. Kansalaisuskonto ja sen ulottuvuudet ovat merkittävässä asemassa sekä ensimmäisessä (2017) että toisessa virkaanastujaispuheessa (2025). Kansalaisuskonnon teemat rakentavat kokonaiskuvaa siitä, mitkä tekijät nähdään kansakunnassa arvokkaimpina ja säilyttämisen arvoisina. Puheissa amerikkalaisuutta ja kansakunnan ydintä representoidaan useilla eri tavoilla. Erityisesti kuvaukset kansasta ja kansakunnasta, suurmiesnarratiivi, uskonto ja viittaukset korkeampaan voimaan ilmentävät sitoutumista Amerikan kansakuntaan ja maan historiaan.

Donald Trump käyttää virkaanastujaispuheissaan käsitteitä ”kansa” ja ”kansakunta” korostaessaan ajatusta monimuotoisen kansakunnan yhtenäisyydestä. Puheissa kansakunta, kansa ja kansalaisuskonto rakentuvat kertomuksellisuuden avulla. Kuvaukset maan menneisyydestä ja kansakunnan saavutuksista luovat esikuvan siitä, millaisena toimijana kansakunta halutaan nähdä myös nykypäivänä. Kertomuksellisuuden lisäksi kansalaisuskonto konstruoituu puheissa symbolien kautta. Erityisesti Amerikan lippu edustaa jatkuvuutta ja kansakunnan yhtenäisyyttä. Virkaanastujaispuheissa patriotismin käsite vahvistaa ajatusta yhtenäisestä kansasta ja kansakunnasta, sillä se toimii kansakuntaa yhdistävänä voiman. Näin ollen patriotismi vahvistaa yksilön sitoutumista kansakuntaan ja oikeuttaa kansallisen puolustautumisen tilanteissa, joissa kansakunnan suvereniteettia tai rajoja loukataan.

Virkaanastujaispuheissaan Donald Trump rakentaa itsestään kuvaa suurmiehenä ja pelastajahahmona, sillä hän liittää itsensä osaksi suurmiesten jatkumoa. Kansalaisuskonnon ihanteita ilmennetään suurmiesten ominaisuuksien kautta, minkä lisäksi suurmiesnarratiivi korostaa myös Trumpin omaa toimijuutta ja erityisyyttä kansakunnan johtajana. Trump liittää kohtaamansa salamurhayrityksen ja siitä pelastumisen osaksi lähes messiaanista narratiiviaan kansakunnan pelastajana. Oman toimijuutensa ja pelastajanarratiivinsa tueksi hän nimeää puheissaan sekä kansakunnan sisäisiä että ulkoisia vastavoimia, jotka osaltaan määrittelevät kansakuntaan kuulumisen rajat.

Uskonnolla ja korkeammalla voimalla on myös keskeinen rooli kansalaisuskonnon rakentamisessa, sillä seremoniallisen ja retorisen jatkumonsa lisäksi ne yhdistävät uskonnollisuuden osaksi kansallisia kertomuksia. Uskonto ja korkeampi voima pyhittävät ja legitimoivat kansakunnan, kansalliset arvot ja suurmiesnarratiivin. Puheissa kansalaisuskonto

liitetään sekä yksilöiden että yhteisön toimintaan, ja sitä luonnehtivat jatkuvuus, erityisyys ja yhtenäisyys. Valitun kansan arkkityyppi ja kulta-ajan käsite vahvistavat myös kansakunnan erityisyyttä yhdistämällä kansakunnan menneisyyden osaksi sen nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Donald Trumpin virkaanastujaispuheet osoittavat, että kansalaisuskonto on edelleen merkittävässä roolissa presidentin virkaanastujaispuheissa ja sillä on seremoniallista merkitystä Yhdysvaltain yhteiskunnassa.

Lähteet

Aineisto:

King, Martin Luther Jr. 1963. I Have a Dream. Kokoelmassa *American Rhetoric – Top 100 Speeches*. Online Speech Bank. Julkaistu 1.11.2024.

<https://www.americanrhetoric.com/speeches/mlkhaveadream.htm>. Viitattu 8.4.2025.

The White House. 2025. The Inaugural Address. Julkaistu 20.1.2025.

<https://www.whitehouse.gov/remarks/2025/01/the-inaugural-address/>. Viitattu 15.3.2025.

The White House. 2017. The Inaugural Address. Julkaistu 20.1.2017.

<https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/the-inaugural-address/>. Viitattu 15.3.2025.

YouTube. CBN News 20.1.2025. From the archives: Donald Trump’s 2017 presidential inauguration speech.

<https://www.youtube.com/watch?v=TUFdt8mz48c>. Viitattu 15.3.2025.

YouTube. CNN 20.1.2025. Watch President Donald Trump’s full 2025 inauguration speech.

https://www.youtube.com/watch?v=BNArBr_J8mA&t=422s. Viitattu 15.3.2025.

Tutkimuskirjallisuus:

Alasuutari, Pertti. 1996. Nationalismi, kansakunta ja yhteiskunta. Teoksessa *Post-Patria?: Globalisaation kulttuuri Suomessa*, toimittaneet Pertti Alasuutari ja Petri Ruuska. 31–52. Tampere: Vastapaino.

Albanese, Catherine L. (1999) 2007. *America: Religions and Religion*. Belmont, California: Wadsworth Publishing Company. 4th edition.

Auerbach, Erich. (1946) 1992. *Mimesis: todellisuuden kuvaus länsimaisessa kirjallisuudessa*. Suomentanut Oili Suominen. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Barber, Bernard. 1941. Acculturation and Messianic Movements. *American Sociological Review* 6(5): 663–669. <https://www.jstor.org/stable/2085504?seq=1>.

Beasley, Vanessa B. 2004. *You the People: American National Identity in Presidential Rhetoric*. College Station: Texas A&M University Press.

Beiner, Ronald. 2011. *Civil religion: a dialogue in the History of Political Philosophy*. New York: Cambridge University Press.

- Bellah, Robert N. (1967) 2005. Civil religion in America. *Daedalus*, 134 (4), 40–55.
<https://www.jstor.org/stable/20028013>.
- Eliade, Mircea. (1949) 1993. *Ikuisen paluun myytti: Kosmos ja historia*. Suomentanut Teuvo Laitila. Helsinki: Loki-kirjat.
- Ginsberg, Benjamin, Theodore J. Lowi, Margaret Weir, Caroline J. Tolbert & Andrea Louise Campbell. 2021. *We the People: an Introduction to American Politics*. New York: W. W. Norton & Company.
- Globalis. 2025. *Yhdysvallat*. Viitattu 8.4.2025. <https://globalis.fi/maat/yhdysvallat>.
- Grant, Alan. (1979) 2004. *The American Political Process*. New York: Routledge. 7th edition.
- Haberski, Raymond Jr. 2012. *God and War; American Civil Religion since 1945*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Hall, Stuart. 1999. *Identiteetti*. Suomentaneet Mikko Lehtonen ja Juha Herkman. Tampere: vastapaino.
- Haukka, Inka. 2024. Trumpin kampanjатаhtumassa ammuttiin – salainen palvelu surmasi epäilysin ampujan. *Yle*. 14.7.2024. Viitattu 29.3.2025. <https://yle.fi/a/74-20099627>.
- Hunter, James D. (1990) 2000. Cultural Conflict in America. Teoksessa *Culture and Politics: A Reader*, toimittaneet Lane Crothers ja Charles Lockhart. 284-301. New York: St. Martin's Press.
- Kielitoimiston ohjepankki. 2022. Nimervalinta: USA, Yhdysvallat vai Amerikka?. Viitattu 14.7.2025 <https://kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/nimervalinta-usa-yhdysvallat-vai-amerikka/>.
- Kang, Namkil. 2025. *President Trump's Inaugural Address: Text Analysis*. International Journal of Multidisciplinary and Current Educational Research. 7(1): 196–203.
https://www.ijmcer.com/wp-content/uploads/2025/02/IJMCER_R0710196203.pdf.
- Ketola, Kimmo & Pesonen, Heikki & Sjöblom, Tom. 1997. Uskonto ja moderni yhteiskunta: uskontososiologian keskustelunaiheita. Teoksessa *Näköaloja uskontoon: uskontotieteen ajankohtaisia suuntauksia*, toimittaneet Tom Sjöblom, Tuula Sakaranaho, Ilkka Sakaranaho, Ilkka Pyysiäinen, Heikki Pesonen, Simo Korkee ja Kimmo Ketola. 88–127. Helsinki: Yliopistonpaino.
- Kokko, Jani. 2012. *Kansakunnan ääni: Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet poliittisen puheen genrenä George Washingtonista Barack Obamaan*. Yleisen historian pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_43300#.

- Kokko, Jani. 2017. *Trump teki historiaa – käytti tätä sanaa ensimmäistä kertaa Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheessa*. Demokraatti.fi. 23.1.2017.
<https://jyx.jyu.fi/bitstreams/d5c51759-ecaf-4754-b0d5-b0ce82f47aa9/download>.
- Kokko, Jani 2017. Uusi amerikkalainen identiteetti. *Tähdistö* (1), 16–19. 6.5.2017.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201705192418>.
- Leppänen, Mikko. 2024. Trumpin salamurhayrityksestä epäilty asemies poseeraa somekuvassaan suojaliivit päällä – tämä hänestä tiedetään. *Yle*. 16.9.2024. Viitattu 29.3.2025. <https://yle.fi/a/74-20111732>.
- Lim, Elvin T. 2002. Five Trends in Presidential Rhetoric: An Analysis of Rhetoric from George Washington to Bill Clinton. *Presidential studies quarterly* 32(2): 328–348.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.0360-4918.2002.00223.x>.
- Mahlamäki, Tiina. 2005. *Naisia kansalaisuuden kynnyksellä: Eeva Joenpellon Lohja-sarjan tulkinta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Marmo, Jennifer. 2010. The American flag and the body: How the flag and the body create an American meaning. *Kaleidoscope*. Vol 9, Article 4. Arizona: Arizona State University. Viitattu 8.4.2025. <https://openuc.lib.siu.edu/kaleidoscope/vol9/iss1/4>.
- Mikkola, Kati. 2004. Uskonto, isänmaa, isänmaausko. Teoksessa *Uskonnon paikka: Kirjoituksia uskontojen ja uskontoteorioiden rajoista*, toimittaneet Outi Fingerroos, Minna Opas ja Teemu Taira. 209–244. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Partanen, Anu. 2025. Jumalan valitut. Trumpin kaudella kristillinen oikeisto on päässyt valtaan. *Uusi Juttu*. 13.3.2025. Viitattu 29.3.2025.
<https://www.uusijuttu.fi/juttu/s0uLNZRI-mk3pwTLp-8ab16>.
- Ruotsila, Markku. 2024. *Trumpin Amerikka: Yhdysvallat kulttuurisotien taistelukenttänä*. Helsinki: Basam Books.
- Ruotsila, Markku. 2018. *Sydänmaiden kapina: Donald Trump, amerikkalainen konservatismi ja äärioikeiston nousu*. Helsinki: Gaudeamus.
- Torkki, Juhana. 2006. *Puhevalta: kuinka kuulijat vakuutetaan*. Helsinki: Otava.
- Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vakimo, Sinikka. 2010. Periaatteista eettiseen toimijuuteen – tutkimusetiikka kulttuurintutkimuksessa. Teoksessa *Vaeltavat metodit*, toimittaneet Jyri Pöysä, Helmi Järviluoma ja Sinikka Vakimo. 79–113. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

Viroli, Maurizio. 1997. *For Love of Country: An Essay on Patriotism and Nationalism*.
Oxford: Oxford University Press.